

УДК 780.647.2.071.2'06
DOI 10.34064/khnum1-71.11

Мельниченко Максим Вікторович

Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського,
творчий аспірант кафедри народних інструментів України
e-mail: melnuchenko21923@gmail.com
ORCID iD: 0000-0002-2017-9461

**Якість «стихійного» мислення баяніста:
виконавський текст і звуковий образ сучасного баяна**

У сучасній баянній творчості використовуються різноманітні виконавські прийоми та ефекти, які розкривають багатогранність інструмента і значно збагачують музичний зміст творів. Мета роботи – дати характеристику якості «стихійного» мислення баяніста у процесі створення виконавського тексту і, як наслідок, звукового образу сучасного баяна. Стаття є першим досвідом розгляду прийомів гри на баяні як мобільних елементів композиторського тексту у виконавській інтерпретації. У результаті дослідження визначено сучасні виконавські прийоми та шумові ефекти у баянному мистецтві; виокремлено шість ключових характеристик якості «стихійного» мислення виконавця, а саме: інтуїтивність, імпровізаційність, спонтанність, емоційну виразність, креативність, інтерактивність. У висновках підкреслено, що композитори і виконавці, застосовуючи такі види техніки, як вібрато, тремоло, рикошет, кластер, нетемпероване глісандо, гра повітрям, ефекти перкусії, гра регістрами та позаінструментальні шумові ефекти, створюють унікальні звукові поєднання, що підвищують емоційну та художню виразність сучасних баянних творів. Якість «стихійного» мислення баяніста, яка проявляється через імпровізацію та свободу інтерпретації, є важливою характеристикою сучасного баянного мистецтва. Баяністи, органічно поєднуючи технічну майстерність і творчу інтуїцію, досягають високих результатів у створенні виконавських текстів.

Ключові слова: баяніст; виконавські прийоми; виконавський текст; звуковий образ сучасного баяна; прийоми гри на баяні; сучасне баянне мистецтво; якість музичного мислення.

Постановка проблеми.

Сьогодні розвиток музичного мистецтва стимулює процес вдосконалення художніх показників виконавської баянної техніки: композитори залучають у свої твори нові прийоми, розширюючи оригінальну баянну літературу та інтегруючи інноваційні авторські рішення в музичні твори.

Важливим аспектом сучасного баянного мистецтва є «стихійне» мислення виконавця, що означає його здатність діяти інтуїтивно, слідуєчи внутрішньому емоційному імпульсу та музичному натхненню. «Стихійне» мислення баяніста дозволяє йому вільно інтерпретувати музичний текст, додаючи до нього прояви власної індивідуальності і художню виразність, що є особливо важливим у виконавському процесі, де моментальний емоційний відгук на музику є ключовим для створення живого та динамічного виконання.

Крім створення нового репертуару, для сучасного баянного мистецтва є характерним розширення *інтерпретаційної парадигми*. Воно пов'язане із санкціонованими авангардом змінами у художній позиції виконавця, що наближають його функцію до рівня *співавторства* з композитором. Такий мистецький синтез привів до посилення впливу сучасної музики на слухача завдяки новим формам виконавської інтерпретації та її безпосередній експресії. Зростання комунікативної ролі виконавства було зазначено Н. Семененком: «Сучасний простір інтерпретується тепер як комплексний механізм для активного маніпулювання всіма музичними елементами й, відповідно, як універсальний інструмент безпосереднього впливу на слухача» (Семененко: 2009: 96).

В останній третині ХХ – початку ХХІ століть у баянному мистецтві з'явилося багато творів, які відрізняються *розмаїттям нових виражальних засобів* та відповідають загальним тенденціям *сучасного музичного простору*. Це транскрипції – В. Василенка та А. Акулова (В. Зубицький, «Присвята Астору П'яццоллі»), М. Мельниченко та П. Архипенка (М. Скорик, «Іспанський танець»); оригінальні твори – «Хорал-сюїта» Є. Мондравського, «Токага». Б. Преча.

Отже, актуальним сьогодні є дослідження виконавських прийомів, які характеризують якість музичного мислення сучасного баяніста.

Останні дослідження і публікації. Серед наукових розвідок, присвячених сучасним виконавським прийомам гри на баяні, – праці В. Вірясової (2017), І. Єргієва (2006, 2014), А. Сташевського (2013, 2015а, 2015с). Сучасний баянний репертуар в контексті творчості В. Зубицького висвітлював Г. Голяка (2008). До питань технічних особливостей сучасного баяна-акордеона зверталися С. Карась і О. Катрич (2018). Формування професійних якостей студентів-баяністів із використанням текстологічних засобів музичної виразності досліджував С. Димченко (2023). Індивідуальний стиль музиканта-виконавця (теоретичні та естетичні аспекти) описує О. Катрич (2000). Ігрові структури в музиці в аспекті естетики, типології, художньої практики вивчала В. Клименко (1999). Виконавській майстерності баяніста присвячено роботу А. Семешка (2009). Виразальні засоби, композиційні технології, інструментальний стиль, прийоми гри міхом, специфічні темброво-динамічні ефекти, художній прийом «гра повітрям» у сучасному баянному мистецтві було розглянуто А. Сташевським (2013, 2015). Виконавський текст і звуковий образ інструмента в контексті теорії комунікації досліджувала Ю. Ніколаєвська (2020).

Мета статті – дати характеристику якості «стихійного» мислення баяніста у процесі створення виконавського тексту і, як наслідок, звукового образу сучасного баяна. Означена мета потребує вирішення таких завдань:

- виокремити сучасні виконавські прийоми гри на баяні;
- дослідити стабільні та мобільні елементи композиторського тексту;
- визначити складові виконавської майстерності і якості «стихійного» мислення баяніста.

Методологія дослідження. Для розкриття запропонованої проблематики використано такі методи: *системний* – для побудови класифікації виконавських прийомів, що застосовуються у сучасному баянному мистецтві; *органологічний* підхід, що сприяє розкриттю специфіки звучання баяна в контексті новітніх художньо-виразальних засобів; *структурно-функціональний* – стосується аналізу елементів композиторського тексту (фактурний розподіл матеріалу,

принципи тембрового урізноманітнення, використання звуконаслідування та специфічних інструментальних ефектів).

Виклад основного матеріалу дослідження.

Для кращого розуміння сутності сучасного баянного мистецтва та його розвитку важливо враховувати методи управління механізмами утворення звуку на цьому інструменті, що склалися у процесі його розвитку, та виконавські засоби музичної виразності, що є спільними для інструментів, включених до європейської академічної традиції і реалізуються на них у різний спосіб. У сучасному баянному виконавстві до традиційної системи прийомів гри та виконавських засобів виразності додаються яскраві та незвичні (з погляду візуального сприйняття) ігрові рухи, акцентовані акустичні, темброві, шумові або ударно-шумові ефекти.

Можливостям сучасного баяна присвячено праці І. Єргієва. Автор детально висвітлює сучасне баянне мистецтво, сформоване в контексті української та зарубіжної творчості, підкреслюючи його феноменологічні засади і наголошуючи на тому, що «... концепція мистецтва “модерн-баяна” <...> полягає в *єдності виконавсько-композиторської ініціативи* [курсив автора – М. М.] у створенні оригінальних високохудожніх композицій для баяна як “музики для слухання” із включенням тембрально-сонорних ефектів у функції конкретно-графічних показників – носіїв архетипових смислів музики поставангардного стилю» (Єргієв: 2014: 295). Автор підкреслює значення тембрально-сонорних ефектів як основних виражальних засобів сучасного баяна, навколо яких складається цілісний художній образ.

І. Єргієв визначив новітні виконавські засоби виразності та на основі їхньої класифікації побудував систему, яку позначив як новий оригінальний баянний «тембро-сонор» (Табл. 1).

Саме в новій музиці, а також у новому мистецькому просторі баян демонструє унікальний звуковий образ – *тембро-сонор* (за визначенням І. Єргієва). Це виводить інструмент в його академічному амплуа на світовий рівень.

Таблиця № 1. Виконавські прийоми гри на баяні у системі «модерн-інтонування» (за І. Єрґієвим)

Вібрато (італ. <i>vibrato</i>) – коливання	Засіб художньої виразності, заснований на швидких або повільних пульсуючих мікродинамічних коливаннях звуку та його висоти.
Тремоло (італ. <i>tremolo</i>) – тремтячий, (англ. <i>bellows – shake</i>) – трясіння міха	Різностямовані рухи міха в повільному, помірному або швидкому темпі.
Рикошет (фр. <i>ricochet</i>) – відбиток, відскок	Характерним моментом при виконанні рикошета є рівномірне чергування ударів верхньої і нижньої частин міха.
Пульсація	Рівномірна ритмізація витриманого тону, що виникає завдяки поштовхам лівої руки (ремінь, корпус) або правої (гриф) чи лівої ноги.
Стереопульсація	Репетиції з почерговим виконанням одного й того самого тону на двох різнотембрових та акустично різностямованих клавіатурах
Кластер (англ. <i>cluster</i>) – скупчення	Натискання на клавіатуру кулаком, долонею, ліктем.
Нетемпероване глісандо	Низхідне глісандо, коли основний тон знижується на півтон і більше вниз, і висхідне – «в'їзд» в основний тон, як правило, у діапазоні, не меншому за півтон.
Роздвоєння унісону	Сонорний ефект, що реалізується завдяки виконанню нетемперованого глісандо від одного і того ж тону, який береться на двох різних клавіатурах.
Гра повітрям	Кожен міх разом із виконавцем «дихає» по-своєму на розтиску і стиску, тому на різних інструментах виникає особливий <i>подих</i> – звук, що створює повітря під час руху міхів. Крім того, <i>гра повітрям</i> комбінується з різними штрихами міха: <i>деташе</i> , <i>тремоло</i> , <i>рикошет</i> . Усі вони урізноманітнюються завдяки динамічному нюансуванню.

Ефекти перкусії	Шумове продовження віртуозного пасажу із тридцять других (беззвучні удари кінчиками пальців по клавішах у темпі <i>prestissimo</i> в алеаторичних фрагментах), перенесення ударів на темброві регістри (клацання регістрами); застосування цих ефектів згодом сприяло проростанню цієї ідеї до використання всіх частин інструмента для створення особливих тембрових та шумових ефектів. У сучасній баянній музиці для цих ефектів дуже часто використовується міх, лівий півкорпус, решітка правого півкорпуса т. ін.
Ефекти мікродинаміки	Стосуються всього процесу виконання, куди входять: вимовлення окремих звуків, інтонацій, фраз, речень, а також цілісне охоплення всього музичного твору.
Гра регістрами	Звуковий ефект зміни тембрових фарб шляхом переключення тембрових регістрів на тлі звучання витриманого тону, акорду.

Над систематизацією сучасних прийомів гри на баяні працював і А. Сташевський, який називає їх «специфічні акустичні ефекти сучасного баянного мовлення»; це – вібрато, дрібнопульсивне вібрато, крупна ритмізована пульсація, темброво-регістрові ефекти, гра регістрами, темброва мутація, препаратований звук, детонація звуку, нетемпероване гліссандо (2015b: 117).

Розглянемо *прийоми гри, що формують звуковий образ сучасного баяна*, на прикладі транскрипцій В. Василенка та А. Акулова, М. Мельниченка та П. Архипенка, а також оригінальних творів Є. Мондравського та Б. Преча.

«Присвята Астору П'яцолі» В. Зубицького у транскрипції для дуету баяністів В. Василенка й А. Акулова містить такі виконавські прийоми: тремоло, рикшет, вібрато, кластер, пульсація, гліссандо, ефекти перкусії, позаінструментальні шумові ефекти, які збагачують звукову палітру та додають більшої виразності музичному висловлюванню.

Твір починається з позаінструментальних шумових ефектів, таких як клацання пальцями та язиком, що вже з самого початку інтригують слухача. Наступний прийом – це гліссандо, яке закінчується акордом. Сполучна тема твору починається із тридольного тремоло (ц. 2); «... гра тридольних (тріольних) структур прийомом звичайного тремоло передбачає виконання першої долі кожної наступної групи почергово в різних напрямках руху міха, тобто розтиск – стиск» (Шашевський, 2015а: 109). В. Зубицький в ц. 6 змінює його на дводольне, де воно виконує функцію гармонічного тла для викладення теми П'яцоли. В наступному епізоді (ц. 9) – тридольне тремоло. На цьому тлі в партії другого баяна передбачається імпровізація, яка завершується кластерним гліссандо (ц. 16).

Середній розділ дивує слухача своєю оригінальністю. Автор додає *спів з рівномірною ритмічною пульсацією витриманого тону*, що виникає завдяки поштовхам правої руки по грифу. Завершується твір кодою, в якій використовуються тремоло та гліссандо (ц. 24).

В. Зубицький використовує власний унікальний стиль, який поєднує традиційні елементи із сучасними інноваціями. Це дає йому змогу створювати композиції, які не лише відображають музичну традицію, але й відкривають нові шляхи для передачі ідей та емоцій за допомогою сучасних технік гри на баяні.

У творчості В. Зубицького також можна відзначити використання складних поліфонічних структур та експериментальних гармонічних рішень, що підкреслюють новаторський характер його музики. Крім того, митець застосовує техніку алеаторики, де деякі елементи твору залишаються на розсуд виконавця, що додає композиціям елементу непередбачуваності та імпровізаційності.

Інтерпретація твору М. Скорика «Іспанський танець» у транскрипції М. Мельниченка та П. Архипенка вимагає адаптації виконавських прийомів, щоб максимально наблизити їх до оригінального звучання смичкових інструментів. Ця адаптація є необхідною для збереження автентичності музичного твору та передачі його оригінальної виразності.

На особливу увагу заслуговує середній розділ «Іспанського танцю». Для імітації звучання кастаньєт використовується прийом

рикошету – тремоловання міхом та легкі удари однією з частин міху по правій частині корпусу баяна, що створює характерну атаку звука.

«Токата» Б. Преча є яскравим прикладом сучасної музики для баяна, що демонструє багатство технічних та художніх можливостей інструмента. Повноцінне музично-художнє висловлювання, підкріплене адекватними *мімічно-пластичними рухами*, має високу здатність відображати як складні духовно-емоційні процеси людської свідомості, так і виконувати самостійну художньо-зображальну роль. *Міміка, жест, форми ігрових рухів* виконавця тут набувають особливого смислового навантаження, художньої виразності і є складними та багатозначними.

«Токата» має традиційну для цього жанру стилістику, яка характеризується імпровізаційністю, швидким темпом, ритмічною чіткістю й віртуозністю. Композиція побудована на чергуванні різних тематичних елементів, що створює ефект безперервного розвитку та динамічної напруги. Такі прийоми, як *тремоло, перкусійні ефекти* та *гліссандо* відіграють важливу роль у створенні віртуозного характеру композиції.

Ефекти перкусії, з яких і починається твір, включають удари по корпусу та міху інструмента. Вони надають музиці п'єси ритмічної виразності, підкреслюючи ритмічний пульс, і створюють додатковий шар звукової текстури. Вони також додають музичному образу драматизму.

Тремоло підкреслює віртуозний характер «Токати», робить звучання більш насиченим та інтенсивним. Під час виконання цього прийому баяністу необхідно постійно контролювати відчуття у лівій руці, добиваючись свободи та розкутості, та знімати статичне напруження – тільки тоді буде можливе чітке і тривале тремоловання. Цей вид техніки використовується як на окремих нотах, так і на акордах, що додає глибини й об'ємності музичній тканині, створюючи особливий сонорний ефект.

Гліссандо у «Токаті» використовується для досягнення незвичного звучання і створює плавні переходи між тонами, надаючи музичному висловлюванню додаткової експресії.

У «*Хорал-сюїті*» Є. Мондравського (2022) одним із ключових прийомів, який додає музиці динамічності та експресії, сприяє досяг-

ненню енергійного і напруженого звучання, підсилюючи віртуозний характер твору, є *тремоло міхом*.

Сучасне баянне мистецтво вимагає більш глибокого аналізу композиторського тексту, виокремлення *стабільних* та *мобільних* елементів. Саме виконавська інтерпретація мобільних елементів характеризує якість «стихійного» мислення сучасного баяніста.

Стабільні елементи композиторського тексту залишаються незмінними незалежно від виконання, визначають основну структуру та характер твору. До них належать звуковисотність, гармонія, метроритм, ладотональність, форма, мелодія, контрапункт, фактура, тембр.

Мобільні елементи композиторського тексту можуть змінюватися залежно від інтерпретації виконавця і складають враження «стихійного» розгортання, додаючи індивідуальності кожному виконанню. Це темп, динаміка, штрихи, артикуляція, агогіка, інтерпретація, фразування (те, як той чи інший виконавець розставляє цезури між мотивами, фразами, реченнями та іншими елементами музичного синтаксису), імпровізація (у творах естрадно-джазового напрямку, де виконавець може додавати власні імпровізовані елементи, або в сучасних творах академічного напрямку з елементами алеаторики), орнаментация (використання додаткових прикрас, трелей, форшлагів та інших елементів, що прикрашають основну мелодію).

Дослідження стабільних та мобільних компонентів композиторського тексту допомагає виконавцеві зрозуміти, як композитор створює музику, що може залишатися стабільним у своїй основі, а що може варіативно змінюватись. Це сприяє створенню унікальних інтерпретацій одного й того ж твору.

Якість «стихійного» мислення виконавця є важливою складовою сучасного баянного мистецтва, яка включає шість ключових характеристик:

1) **інтуїтивність** як здатність моментально реагувати на зміни в музичному тексті, додаючи нові елементи без попередньої підготовки;

2) **імпровізаційність** – здатність створювати нові музичні фрази та варіації в реальному часі, спираючись на своє відчуття музики і слуховий досвід. Імпровізація дозволяє виконавцю виразити свої

емоції та ідеї без обмежень, що додає виступам особливої живості й динамічності;

3) **спонтанність** – здатність приймати непередбачувані рішення під час гри;

4) **емоційна виразність** – вміння глибоко передавати свої почуття; майстерно варіювати динаміку, темп та артикуляцію для створення багатого емоційного спектра. Це значно посилює емоційний зв'язок з аудиторією, роблячи виконання більш переконливим;

5) **креативність** – здатність до вільного експерименту з різними техніками та прийомами, створення нових музичних структур і звуків.

6) **інтерактивність** – здатність до взаємодії з іншими музикантами та аудиторією. Баяніст може інтегрувати елементи імпровізації в ансамблеву гру або навіть у відповідь на реакції слухачів.

Якість «стихійного» мислення допомагає баяністу бути більш гнучким і творчим, вільно експериментуючи з різними художніми завданнями. Уміння виконавця інтерпретувати твори, багаті на різноманітні засоби виразності, правильно розшифровувати й використовувати позначки нотного тексту та коментарі до нього є свідченням високого рівня його музичної зрілості, професійної майстерності та відчуття стилю.

Висновки.

Отже, для характеристики якості «стихійного» мислення баяніста та її ролі у формуванні звукового образу сучасного баяна було розглянуто два ключових аспекти: сучасні виконавські прийоми гри на баяні і стабільні та мобільні складові композиторського тексту. У сучасній баянній творчості використовують різноманітні виконавські прийоми та ефекти, які розкривають багатогранність інструмента і значно збагачують музичний зміст творів. Композитори та виконавці, застосовуючи такі прийоми гри, як вібрато, тремоло, рикошет, кластер, нетемпероване гліссандо, гра повітрям, ефекти перкусії, гра регістрами та позаінструментальні шумові ефекти, створюють унікальні темброві барви, що посилюють художню виразність музики.

Сучасний виконавець не просто відтворює нотний текст, але й бере активну участь у його творенні. Виконавський текст формується

не лише з нотного запису, але й з особистих інтерпретаційних рішень, динамічних відтінків, агогіки і тембрових нюансів, що додають виконанню індивідуального характеру. Це процес постійного творення та перетворення, де виконавець є співавтором музичного твору.

Стабільні складові композиторського тексту включають елементи, чітко визначені композитором, які забезпечують структурну цілісність твору. Натомість мобільні складові дозволяють виконавцю робити власний творчий внесок у виконання, що включає темброві відтінки, нюанси динаміки та варіативність фразування.

Якість «стихійного» мислення виконавця-баяніста, яка проявляється через імпровізацію та свободу інтерпретації, є важливою характеристикою сучасного баянного мистецтва. Виконавці, які здатні органічно поєднувати технічну майстерність із творчою інтуїцією, досягають високих результатів у втіленні унікальних музичних образів.

Таким чином, якість «стихійного» мислення сучасного баяніста слід визначити як здатність інтегрувати новітні виконавські прийоми у творчу інтерпретацію композиторського тексту, формуючи власний виконавський текст. Це характеризує звуковий образ сучасного баяна, який повною мірою відповідає вимогам часу.

Перспективи подальшого розвитку теми. У подальших дослідженнях сучасного баянного мистецтва важливо розширювати коло музичних творів, які містять новаторські прийоми і техніки гри. Перспективи вивчення якості «стихійного» мислення сучасного виконавця-баяніста також можуть бути пов'язані із психологічними аспектами творчості.

ЛІТЕРАТУРА

- Вірясова, В. Я. (2017). Специфічні і сонорні прийоми гри на баяні (кнопковому акордеоні) в арсеналі композиторських засобів. У зб. *Актуальні проблеми народно-інструментального виконавства в Україні: історія і сучасність*, сс. 116–122. Рівне: Волинські обереги.
- Голяка, Г. П. (2008). *Творчість Володимира Зубицького в контексті розвитку сучасного баянного репертуару*. (Дис. ... канд. мистецтвознавства). Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків.

- Димченко, С. С. (2023). Формування професійних якостей студентів-баяністів із використанням текстологічних засобів музичної виразності. *Мистецька освіта та розвиток творчої особистості*, 2, 10–16.
- Єртієв, І. Д. (2014). Творча артистично-театральна концепція сучасного мистецтва «Модерн-баяна». *Музичне мистецтво і культура*, 20, 295–304. DOI: <https://doi.org/10.31723/2524-0447-2014-20-295-304>
- Єртієв, І. (2006). Український “модерн-баян” як феномен світового мистецтва (Дис. ... канд. мистецтвознавства). Одеська державна музична академія ім. А. В. Нежданової. Одеса.
- Карась, С. О., & Катрич, О. Т. (2018). До питання технічних особливостей сучасного баяна-акордеона. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 4, 276–280.
- Катрич, О. Т. (2000). *Індивідуальний стиль музиканта-виконавця (теоретичні та естетичні аспекти)*. (Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства). Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. Київ.
- Клименко, В. Б. (1999). *Ігрові структури в музиці: естетика, типологія, художня практика*. (Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства). Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. Київ.
- Ніколаєвська, Ю. В. (2020). *Музична комунікація як інтерпретативний феномен (на прикладі творчості ХХ – початку ХХІ ст.)*. (Дис. ... д-ра мистецтвознавства). Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків.
- Семененко, Н. (2009). Актуальні аспекти сучасного функціонування інтерфейсу «композитор – виконавець – музичний простір». *Музична україністика: сучасний вимір*, 3, 94–104.
- Семешко, А. А. (2009). *Виконавська майстерність баяніста*. Тернопіль: Богдан.
- Шашевський, А. Я. (2015с). Художній прийом «гра повітрям» у сучасному баянному мистецтві: технологія, типологія, особливості художнього втілення. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. Мистецька освіта: історія, теорія, практика*, 3, 118–123.
- Шашевський, А. Я. (2015а). Прийоми гри міхом у баянному мистецтві (на прикладі творів сучасних українських композиторів). *Культура і сучасність*, 1, 108–112. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-0285.1.2015.147785>
- Шашевський, А. Я. (2015б). Специфічні темброво-динамічні ефекти в сучасній баянній музиці українських композиторів: огляд та класифікація. *Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство*, 1, 116–119.

Сташевський, А. Я. (ред.). (2013). *Сучасна українська музика для баяна: виражальні засоби, композиційні технології, інструментальний стиль*. (Монографія). Луганськ: Янтар.

REFERENCES

- Dimchenko, S. S. (2023). Formation of professional qualities of bayan students using textological means of musical expression. *Artistic Education and the Development of a Creative Personality*, 2, 10–16 [in Ukrainian].
- Holiaka, H. P. (2008). *Volodymyr Zubytskyi's creativity in the context of the development of the modern button accordion repertoire*. (PhD diss.). Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts. Kharkiv [in Ukrainian].
- Karas, S. O., & Katrych, O. T. (2018). Regarding the technical features of the modern bayan-accordion. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald*, 276–280 [in Ukrainian].
- Katrych, O. T. (2000). *The Individual Style of a Musician-Performer (Theoretical and Aesthetic Aspects)*. (Extended abstract of PhD diss.). P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine. Kyiv [in Ukrainian].
- Klymenko, V. B. (1999). *Play Structures in Music: Aesthetics, Typology, Artistic Practice*. (Extended abstract of PhD diss.). P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine. Kyiv [in Ukrainian].
- Nikolaievskaya, Yu. (2020). Musical communication as an interpretive phenomenon (on the example of creativity of the 20th – early 21st centuries). (Doctoral diss.). Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts. Kharkiv [in Ukrainian].
- Semenenko, N. (2009). Current aspects of the modern functioning of the “composer – performer – musical space” interface. *Ukrainian musical studies: modern dimension*, 3, 94–104 [in Ukrainian].
- Semeshko, A. A. (2009). *The Performer's Mastery of a Bayan Player*. Ternopil: Bohdan [in Ukrainian].
- Stashevskiy, A. Ya. (2013). *Modern Ukrainian bayan music: means of expression, compositional technologies, instrumental style*. (A Monograph). Luhansk: Yantar [in Ukrainian].
- Stashevskiy, A. Ya. (2015c). The Artistic Technique of “Air Play” in Contemporary Bayan Art: Technology, Typology, Features of Artistic Embodiment. *Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University. Artistic Education: History, Theory, Practice*, 3, 118–123 [in Ukrainian].

- Stashevskiy, A. Ya. (2015a). Techniques of Bellows Play in Bayan Art (Based on the Works of Contemporary Ukrainian Composers). *Culture and Modernity*, 1, 108–112. <https://doi.org/10.32461/2226-0285.1.2015.147785> [in Ukrainian].
- Stashevskiy, A. Ya. (2015b). Specific Timbre-Dynamic Effects in Contemporary Bayan Music by Ukrainian Composers: Review and Classification. *International Bulletin: Cultural Studies. Philology. Musicology*, 1, 116–119 [in Ukrainian].
- Viriasova, V. Ya. (2017). Specific and Sonorous Playing Techniques on the Button Accordion in the Composer’s Arsenal. In *Current Issues of Folk-Instrumental Performance in Ukraine: History and Modernity*, pp. 116–122. Rivne: Volynski oberehi [in Ukrainian].
- Yerhiev, I. (2006). *Ukrainian “modern-accordion” as a phenomenon of world art* (PhD diss.). Odesa A. V. Nezhdanova State Academy of Music. Odesa [in Ukrainian].
- Yerhiev, I. D. (2014). The Creative Artistic-Theatrical Concept of Modern Art “Modern-Bayan”. *Musical Art and Culture*, 20, 295–304. DOI: <https://doi.org/10.31723/2524-0447-2014-20-295-304> [in Ukrainian].

Maksym Melnychenko

Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts,
creative graduate student,
the Department of Folk Instruments of Ukraine
e- mai: melnuchenko21923@gmail.com
ORCID iD: 0000-0002-2017-9461

The quality of a button accordionist’s “element” thinking: performer’s text and the sound image of the modern button accordion

Statement of the problem.

Modern musical language serves as a stimulus for the further improvement of the artistic indicators of the button accordion performance technique: composers incorporate new performing techniques into their works, expanding the original button accordion literature and integrating innovative techniques into its. This promotes the development of modern musical language in button accordion art.

An important aspect of contemporary button accordion art is the performer’s “element” thinking, which refers to their ability to act intuitively, following an inner

emotional impulse and musical inspiration. The “element” thinking of a button accordionist allows them to freely interpret the musical text, adding their own individuality and artistic expressiveness. This is particularly important in the performance process, where the instant emotional response to music is key to creating a lively and dynamic performance.

Objectives, methods, and novelty of the study.

The purpose of the article is to characterize the quality of a button accordionist’s “element” thinking in the process of forming the sound image of the modern button accordion. This goal requires the solution of the following tasks:

- identify modern performing techniques of button accordion playing;*
- investigate the stable and mobile elements of the composer’s text;*
- determine the components of performing mastery and the qualities of the button accordionist’s “element” thinking.*

The following methods were used to address the proposed issues: the method of systematizing the performance techniques in contemporary button accordion art; the organological method, which helps to reveal the specifics of the accordion’s sound in the context of new artistic and expressive means; and the structural-functional method, which pertains to the analysis of elements of the composer’s text (texture distribution of the material, principles of timbral diversification, use of sound imitation, and specific button accordion techniques).

The study is the first experience of considering bayan playing techniques as mobile elements of a composer’s text in performance interpretation.

Results and conclusion.

To characterize the quality of a button accordionist’s “elemental” thinking in the process of creating the sound image of the modern button accordion, two key aspects were considered: contemporary performance techniques on the button accordion and the stable and mobile components of the composer’s text. Contemporary button accordion creativity employs various performance techniques and effects that reveal the instrument’s versatility and significantly enrich the musical content of the works. Composers and performers, using such techniques as vibrato, tremolo, ricochet, cluster, non-tempered glissando, air playing, percussion effects, register playing, and extramusical noise effects, create unique and expressive sound textures that enhance the emotional and artistic expressiveness of the music.

The stable components of the composer’s text include elements clearly defined by the composer, ensuring the structural integrity of the piece. In contrast, the mobile components allow the performer to contribute their creative input to the performance, including timbre shades, dynamic nuances, and phrasal variability.

Thus, the quality of the button accordionist's "elemental" thinking is formed through the ability to integrate contemporary performance techniques and the creative interpretation of the composer's text, forming their own performance text. This characterizes the sound image of the modern button accordion, which fully meets the demands of the time.

Prospects for further development.

For further research in contemporary button accordion art, it is important to expand the spectrum of analysis of musical works that contain innovative playing techniques and methods. The prospects for studying the quality of the performer's "elemental" thinking in the process of creating the sound image of the modern button accordion may include psychological aspects of creativity.

Keywords: *button accordionist; performing techniques; performer's text; sound image of the modern button accordion; playing techniques on the button accordion; contemporary button accordion art; quality of musical artistry.*

Стаття надійшла до редакції 3 червня 2024 року